

ЦИФРОВИЙ ЕТИКЕТ ЯК СКЛАДНИК КУЛЬТУРИ МОЛОДІЖНОГО СПІЛКУВАННЯ

***Анотація.** У статті розглянуто особливості цифрового етикету як важливого складника сучасної молодіжної комунікації. Проаналізовано вплив соціальних мереж на трансформацію мовної поведінки молоді в онлайн-просторі. Окреслено основні проблеми мережевого молодіжного спілкування, зокрема недотримання норм української літературної мови, поширення сленгу, скорочень, мовної агресії як антиетикетних мовних засобів. Наголошено на необхідності популяризації норм цифрового етикету серед молоді та підвищення рівня її цифрової комунікативної культури.*

***Summary.** This article examines the characteristics of digital etiquette as a key component of contemporary youth communication. It analyses the impact of social media on the transformation of young people's linguistic behaviour in the online space. It outlines the main problems of online youth communication, in particular the failure to adhere to the norms of the Ukrainian literary language, the spread of slang, abbreviations, verbal aggression and unethical language. It emphasises the need to promote the norms of digital etiquette among young people and to raise the level of their digital communicative culture.*

***Ключові слова:** цифровий етикет, комунікативна культура, молодіжний сленг, цифрова комунікація, мовна культура.*

***Key words:** digital etiquette, communicative culture, youth slang, digital communication, linguistic culture.*

Глобальні виклики в сучасному світі – пандемія, воєнні конфлікти, масові міграції, стрімкий розвиток цифрових технологій – актуалізують пошук нових шляхів для забезпечення стабільного функціонування соціуму. Саме ці чинники активізують комунікацію в цифровому просторі, особливо серед молоді, яка найшвидше адаптується до нових технологічних умов. Мережеве молодіжне спілкування є не лише альтернативою традиційній комунікації, а й повноцінним складником її повсякденного життя.

Соціальні мережі, освітні платформи розширюють можливості для спілкування, навчання, обміну інформацією та самореалізації молоді. Водночас її активна участь у віртуальному просторі актуалізує проблему дотримання правил етичної поведінки, тобто цифрового етикету. Ігнорування етикетних норм призводить до комунікативних невдач, конфліктних ситуацій, порушення принципів академічної доброчесності.

Сучасні наукові праці засвідчують зростання уваги до проблем молодіжної комунікації. Окремі її аспекти досліджували О. Пономарів, Л. Ставицька,

Л. Масенко, О. Сербенська та ін. Специфіку молодіжного, зокрема комп'ютерного, сленгу, відхилення від норм літературної мови в мовній практиці молоді вивчають С. Мартос, М. Баган, О. Склярєнко, О. Поцулко, І. Цар та ін. Питання мережевого мовного етикету, зокрема студентського, розглядають М. Вінтонів, Т. Вінтонів, Н. Булава.

Інтенсивність розвитку та застосування цифрових технологій уважливиює необхідність аналізу особливостей цифрового етикету як складника молодіжного спілкування, його впливу на формування цифрової комунікативної культури молоді.

У сучасній науці набуває поширення концепція цифрового громадянства [6]. Діяльність його учасників передбачає не тільки вміння користуватися цифровими технологіями та інформаційними ресурсами, а й здатність дотримуватися норм комунікативної культури, мовного етикету, зокрема виявляти повагу до членів інтернетних спільнот та усвідомлювати відповідальність за власні висловлювання під час віртуальної комунікації.

Молодь є активним учасником цифрового громадянства, оскільки значна частина її повсякденної діяльності реалізується в онлайн-просторі. Використовуючи соціальні мережі, цифрові платформи та ресурси, молоді люди не лише отримують інформацію, а й створюють власний контент, беруть участь у суспільних дискусіях, підтримують громадські ініціативи та формують у такий спосіб сучасний комунікативний простір. Активне використання нових моделей мовної поведінки, вплив на мовні уподобання широкого інтернетного загалу позначається на культурі цифрового спілкування та розвитку етичних принципів співпраці в мережі. Саме тому взаємодія в цифровому середовищі вимагає володіти не лише технічними навичками, а й уміти критично оцінювати інформацію, дотримуватися правил цифрової комунікативної культури, зокрема цифрового мовного етикету.

Цифровий етикет, або нетикет, визначають як систему правил поведінки й спілкування в мережевому середовищі. У науковій літературі його трактують як «<...> комплекс професійних і соціальних правил поведінки під час спілкування в онлайн-середовищі, сформованих унаслідок необхідності регулювання віртуальної

взаємодії між користувачами мережі «Інтернет» [2, с. 125] або як «<...> самостійний вид етикету, що визначає правила комунікативної культури в умовах нових інформаційних реалій, відображаючи сутність етикетної культури у віртуальному просторі сучасного мережевого товариства» [5, с. 28]. Головна мета цифрового етикету полягає не лише в забезпеченні зрозумілої комунікації, а й у демонстрації поваги до співрозмовника, відповідальності, толерантності та здатності підтримувати конструктивний діалог. Тож цифровий етикет стає важливим показником рівня культури особистості в інформаційному суспільстві.

Сучасна молодіжна інтернет-комунікація поєднує офіційний та неофіційний варіанти. В офіційній мережевій комунікації важливими залишаються чіткість, лаконічність і грамотність повідомлень. Порушенням цифрового етикету тут вважають «рвані» повідомлення, коли інформацію надсилають окремими короткими фразами замість одного структурованого тексту, напр.: *Добрий день, я щодо пари; Можна здати завтра?* і под. Негативно сприймаються також голосові повідомлення без попередньої домовленості з адресатом, ігнорування привітальної або завершальної формули ввічливості тощо.

Прикметними ознаками цифрової молодіжної комунікації мовознавці вважають її персоналізацію та демократизацію, що сприяє динамічності, креативності, емоційній насиченості спілкування, а також «<...> використання візуальних засобів як початкових маркерів контакту <...> та створення невимушеної атмосфери початку спілкування» [3, с. 38]. Емотикони та емограми в цифровій комунікації молодь використовує не тільки з контактовстановлювальною метою, ними активно послуговуються для передавання емоцій, уточнення інтонації висловлювання, пом'якшення або посилення категоричності повідомлень на будь-якому етапі спілкування, напр.: *Дякую)))*, *НЕГАЙНО ВІДПОВІДАЙ/-ТЕ*.

Великими літерами тут передають особливе занепокоєння або агресію. Проте надмірне використання графічних символів, особливо в офіційному цифровому спілкуванні, вказує на низький рівень комунікативної культури, а «<...> звичка користуватися готовими емодзі у студентів призводить до зменшення практики вербального вираження емоцій, а відтак – до збіднення мовленнєвих реакцій» [1, с. 22].

У молодіжній цифровій комунікації трансформуються традиційні етикетні формули. Молодь часто використовує ненормативні, напр., *доброго дня* (треба – *добрий день*), *доброго часу доби*, *привітику*, або спрощені форми привітання, напр., *як ти*, *як сам/сама*, *що ти там*, *хелло/хеллоу* тощо. Менш уживані тут традиційні формули прощання й подяки. Так, усталені етикетні форми прощання, як-от *до побачення*, *на все добре*, *бувайте здорові*, часто поступаються таким варіантам, як *па/па-па*, *поки/пок*, *бувай*, *бай*, *всьо*, *давай*, *щасливо* або скороченням-англізмам, як *bb* (від *bye-bye*), *суа* (від *see you*), *bye*. У цифровому середовищі активно уживають редуковані форми: *спс*, *ок*, *лол*, *крч*. Більша частина таких мовних одиниць є результатом впливу глобальної інтернетної взаємодії. Практика використання ненормативних етикетних форм у неформальній мережевій комунікації поширюється і на офіційне цифрове спілкування, наприклад в студентсько-викладацьких чатах, в електронному листуванні студентів з кафедрами, деканатами тощо.

Окремі іншомовні слова в молодіжній мові набувають певних семантичних модифікацій. Наприклад, *ок* може означати згоду, завершення розмови, підтвердження отриманої інформації або схвалення. Такі зміни демонструють прагнення молоді до економії мовних засобів та швидкого обміну інформацією. Проте надмірне використання скорочень і сленгу негативно впливає на культуру цифрової комунікації, поступово витісняючи нормативні етикетні форми з неформального й почасти офіційного цифрового спілкування.

Однією з найбільших проблем сучасної цифрової комунікації є поширення грубої, агресивної лексики.

Дослідники мережевого етикету пов'язують це з «<..> анонімністю і перебуванням у своєрідній «безпеці», зоні комфорту, де можна говорити все, що спаде на думку» [4, с. 49], інтернетний простір іноді створює ілюзію безкарності та послаблює відповідальність за власні слова. У соціальних мережах дедалі частіше спостерігаємо прояви мовної агресії та неприйнятної комунікативної поведінки, наприклад кібербулінгу. Так, образливими щодо учасника мережевої комунікації є сленгізми *лох* (про довірливу людину, простака), *нуб* (про недосвідченого початківця в якійсь справі), *дно* (про крайній вияв деградації, непрофесіоналізму),

пейоративи *ідіот*, *тупий*, агресивні висловлювання, напр.: *Це найтупіший коментар, який я бачив*; *Краще мовчи, не ганьбися*; *Хто тебе взагалі сюди пустив? Ти взагалі думаєш, що пишеш?* Така модель комунікації поступово узвичаюється в цифровому молодіжному середовищі і може стати серйозним комунікативним бар'єром у спілкуванні. Для опису негативної ситуації молодь використовує сленгову лексику, як-от: *хейтити* (цькувати), *заішквар* (щось ганебне, принизливе), *крінжовий* (безглуздий, незручний), *токсичний/токсик* (про того, хто провокує конфлікти, агресію або психологічний дискомфорт), *кенселити* (колективно публічно засуджувати людину з метою її соціальної ізоляції), *агритись* (проявляти агресію, дратуватися) і под.

Антиетикетом у цифровій комунікації вважають також недотримання норм української літературної мови. В електронних повідомленнях молодь часто ігнорує правила пунктуації, написання великої літери, уживання звертань. Наприклад, віртуальний співрозмовник не пише велику букву при шанобливому звертанні до однієї особи в займеннику *Ви*, особливо в офіційному листуванні, або застосовує короткі вербальні й графічні засоби, завершуючи комунікацію: *добре, домовились*, *+++* і под. Нехтування мовними нормами негативно впливає на загальний рівень цифрової комунікативної та професійної культури.

Водночас цифрове середовище має й позитивний вплив на розвиток комунікації. Соціальні мережі сприяють швидкому поширенню інформації, розвитку міжкультурного спілкування, популяризації української мови та створенню нових форм творчої взаємодії.

Молодь активно використовує цифрові платформи для навчання, самоосвіти, професійного розвитку та громадської активності. Саме тому формування культури цифрового спілкування є важливим завданням сучасної освіти.

Отже, цифрова доба суттєво змінює молодіжне спілкування, актуалізуючи потребу в дотриманні мережевого етикету як важливого складника комунікативної культури молоді. Культура мережевої комунікації сприяє формуванню ефективних міжособистісних і професійних відносин, утвердженню взаємоповаги та розвитку українськомовного цифрового простору. Перспективними вважаємо дослідження мовної поведінки молоді в соцмережах, впливу іншомовного середовища на

молодіжний український інтернет-дискурс і впровадження курсів цифрової комунікативної культури у ЗВО.

Список використаних джерел

1. Баган М., Навальна М., Істоміна А. Індивідуальні вербальні коди спонтанної емоційної психорегуляції сучасної української молоді. *Psycholinguistics*. 2022. Вип. 3(2). С. 6–32.
2. Бибик С.П. Нетикет, або мережевий етикет. *Культура слова*. 2015. № 82. С. 125–128.
3. Вінтонів М. О., Вінтонів Т. М., Булава Н. Ю. Нетикет у комунікативній культурі сучасного студентства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2025. № 75. С. 35–42.
4. Клярська Г. Ю., Тарасенко О. Д. Особливості мови інтернет-спілкування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2018. № 32. Т. 3. С. 49–52.
5. Конюкова І. Я., Сидоровська Є. А. Цифровий етикет комунікативної культури ХХІ століття. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Культурологія*. 2021. № 1. С. 26–30.
6. Пушняк Д. Теоретичний аналіз концепції цифрового громадянства у вітчизняній та зарубіжній науковій думці. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2025. Вип. 2 (78). С. 142–147. URL: journals.maur.com.ua (дата звернення: 13.05.2026).

Тинний В.І.

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов факультету фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Бергер Л.С.

старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: КОГНІТИВНІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. У статті розглядається роль технологій штучного інтелекту у навчанні іноземних мов та їхній вплив на розвиток критичного мислення студентів у контексті міжкультурної комунікації. Проаналізовано сучасні наукові підходи до інтеграції інтелектуальних систем у навчальний процес, їхні можливості для індивідуалізації навчання, надання адаптивного зворотного зв'язку, розвитку аргументації та аналітичних навичок. Також висвітлено потенційні ризики некритичного використання цифрового контенту, необхідність педагогічно виваженого впровадження ШІ. Стаття підкреслює значення поєднання технологічних можливостей із міжкультурною рефлексією та критичним аналізом інформації для забезпечення ефективного формування когнітивного, мовного та культурного розвитку студентів.

Ключові слова: штучний інтелект, іношомовна освіта, критичне мислення, міжкультурна комунікація, інтелектуальні навчальні системи

Summary. The article examines the role of artificial intelligence (AI) technologies in foreign language learning and their impact on the development of students' critical thinking within the context of intercultural communication. Contemporary scientific approaches to integrating intelligent systems into the educational process are analyzed, including their potential for personalizing learning, providing